

РОЗВИТОК БАЗОВОГО РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Боронос В.Г.,

*д. е. н., професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Сумський державний університет, м. Суми
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна
v.boronos@uabs.sumdu.edu.ua*

Рябушка Л.Б.,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Сумський державний університет, м. Суми
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна
l.riabushka@uabs.sumdu.edu.ua*

Відменко Ю.В.,

*студентка, Сумський державний університет, м. Суми
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна
yu.vidmenko@student.sumdu.edu.ua*

Статтю присвячено теоретичним та практичним аспектам розвитку суб'єктів господарювання, як базового рівня фінансової системи України, у контексті їх глобалізації. У роботі з'ясовано вплив світової інтернаціоналізації господарських зв'язків на провадження діяльності національними одиницями країни. Визначено етапи розвитку підприємств в умовах глобалізаційних перетворень та інтерпретовано сутність поняття «розвиток підприємства». Проаналізовано стан розвитку суб'єктів підприємницької діяльності за кількісними та якісними показниками. Зокрема, проведено чисельну оцінку наявного складу суб'єктів господарської діяльності та виявлено їх динаміку. Розглянуто показники обсягів реалізації виробленої продукції у розрізі юридичних та фізичних підприємницьких структур. Проведено вертикальний аналіз реалізації продукції за видами економічної діяльності у розрізі форм організації. Концентрація переважачого об'єму реалізації у руках підприємств свідчить про їх стратегічне значення у процесах глобалізації економіки України. Представлено тенденцію формування чистого фінансового результату українськими підприємствами. Головною метою функціонування підприємства в умовах глобалізації стає завоювання конкурентних позицій, що виступає характеристикою інтернаціоналізованого ринку.

Вплив глобалізації, як рушійного чиннику розвитку суб'єктів господарювання, виявляється у виході їх за межі національних кордонів. У рамках цього визначено вплив транснаціональних корпорацій на рівень зростання функціональної здатності вітчизняних господарюючих суб'єктів. Конкуруючи з ТНК та маючи імперативність у присутності на світовому ринку, суб'єкти господарювання мають враховувати особливості як значущих та масштабних ринків, так і місцевих (регіональних) культур споживачів. Глобалізаційні тенденції змушують виробничі підприємства розширювати ринки збуту та повністю задовольняти індивідуальні потреби споживачів. В умовах глобалізації визначено чинники, що негативно впливають на стан розвитку суб'єктів господарювання, зокрема визначено сучасні фактори дії на структурні елементи фінансової системи України.

***Ключові слова:** глобалізація, суб'єкт господарювання, підприємство, транснаціональна корпорація, ТНК, конкурентоспроможність.*

DOI: 10.21272/ 1817-9215.2020.2-03

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Фінансова глобалізація випереджає розвиток та інтеграцію усіх інших складових національних економік. Ефективне функціонування фінансової системи є одним з найважливіших пріоритетів держави, оскільки, фінанси, як економічна категорія, складають фундамент для взаємодії країн на світовій економічній арені з іншими наднаціональними суб'єктами. Основою фінансової системи будь-якої країни виступають саме фінанси суб'єктів господарювання, адже вони забезпечують не лише виробничу діяльність та соціальну сферу самого підприємства, а сприяють утворенню грошових фондів інших галузей народного господарства. Саме на цьому рівні відбувається формування найбільшої частини валового внутрішнього продукту та національного доходу, що розподіляється та перерозподіляється через систему фінансових відносин.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню теоретичних та практичних аспектів розвитку системи суб'єктів господарювання в умовах поширення глобалізаційних процесів присвячена велика кількість праць, як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. Зокрема вагомість господарюючих суб'єктів у межах фінансової системи та вплив глобалізації на їх діяльність досліджують такі вчені як, І. С. Біла, І. Г. Владимірова, Д. І. Дема, В. М. Коваленко, О. В. Коваленко, М. О. Кужелев, О. Я. Стойко, Л. С. Селіверстова, Т. В. Швед та ін. Але, незважаючи, на наукову та практичну цінність опублікованих праць, ще недостатньо дослідженими залишаються питання комплексного підходу до вивчення функціонування суб'єктів господарювання України в умовах глобалізації.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є дослідження теоретичних основ та практичних аспектів розвитку суб'єктів господарювання під впливом глобалізаційних процесів, визначення адаптованості підприємств України до сучасних інтеграційних умов, а також обґрунтування основних тенденцій розвитку учасників ринку базового рівня.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Глобалізація національних економічних систем є протяжним процесом інтеграції та виступає складним явищем їх взаємозалежності, що формується у зв'язку з експортом та імпортом товарів, послуг та потоків капіталу [1]. Сьогодні велика кількість науковців приділяють багато уваги проблемам економічного зростання, управління у глобальному середовищі, інтеграції України у світовий економічний простір, формування фінансової системи в умовах глобалізації.

І. Г. Владимірова представляє процеси, які ведуть до економічної інтеграції та глобалізації, у вигляді взаємозалежних етапів, які відображені на рисунку 1. Безперечно ці складові дещо спрощено характеризують процес глобалізації світової економіки, оскільки в реальності надто складно виділити ці етапи в чистому вигляді, можна виявити тільки певні тенденції. Глобалізація на макроекономічному рівні сприяє економічній активності країн та міжнародних об'єднань через послаблення інвестиційних та торгівельних бар'єрів, створення зон вільної торгівлі тощо [2].

Рисунок 1 – Етапи глобалізації світової економіки [2]

На мікрорівні глобалізаційні процеси виявляються в розширенні діяльності компаній за межі внутрішнього ринку. Створення та розвиток транснаціональних фірм супроводжуються реструктуризацією промислових підприємств, відбувається стирання меж національної приналежності продукції.

Діяльність ТНК за умов інтернаціоналізації міжнародних зв'язків формує нове уявлення економічних систем. В Україні вже працює багато глобальних та регіональних ТНК, серед яких KPMG, Cersanit, Ciklum, GfK та ін. Прихід ТНК на вітчизняний ринок сприяє підвищенню культури ведення бізнесу, оскільки це забезпечує формування на українському ринку світових стандартів функціонування.

Зокрема, транснаціональні корпорації імпортують новітні технологічні процеси, що сприяють появі та розвитку нових видів товарів та послуг, вироблених в рамках національних кордонів за конкурентними шаблонами, та формуванні нового типу культури споживачів. Міжнародні корпорації виступають значним поштовхом для розвитку українського бізнесу, оскільки це потужний виклик щодо конкуренції.

Поява та функціонування транснаціональних корпорацій на ринку України зумовлена, перш за все, ємним внутрішнім ринком, адекватною структурою «вільної» робочої сили, оскільки українські спеціалісти характеризуються як висококваліфіковані кадри, а також традиційно тісними економічними зв'язками між країнами СНД та формуванням нового рівня ділових взаємовідносин з країнами ЄС [3].

Євроінтеграційні процеси в Україні сприяють формуванню вітчизняними суб'єктами господарської діяльності нових ознак функціонування, що є характерними для держави, економіка якої зазнала впливу глобальної конкуренції. При цьому, зазначена конкуренція, забезпечуючи ринкове регулювання, у т. ч. перерозподіл капіталу між різними галузями, може спричинити, з одного боку – появу та розвиток нових перспективних виробництв, а з іншого – втрату економічно активних та соціально відповідальних суб'єктів бізнесу [4].

Ефективність роботи підприємства, що функціонує в умовах ринкової економіки, знаходиться під впливом різноманітних факторів. Провідним чинником світового масштабу, що впливає на розвиток як підприємницького сектору країни в цілому, так і на економічну діяльність його окремих одиниць (промислових підприємств), є глобалізація економіки.

Процес глобалізації економіки полягає в тому, що національні промислові підприємства реалізують у власних інтересах відносні переваги виробництва в інших країнах, тим самим стаючи транснаціональними корпораціями [5].

Розвиток підприємства, як економічна категорія є достатньо багатоаспектним поняттям, тому у загальному вигляді його доцільно розглядати як довготривалий процес кількісних та якісних змін діяльності суб'єкта господарювання, що призводить до змін у системі підприємства, внаслідок чого у нього формуються, розвиваються та можуть бути реалізовані нові можливості, якості, характеристики, що забезпечують здатність підприємства виконувати нові функції, вирішувати принципово нові завдання, наслідком чого стає зміцнення його позиції в зовнішньому середовищі та підвищення здатності протидіяти негативним впливам, які притаманні підприємству у процесі діяльності [1].

Таким чином, підприємство перебуває під впливом зовнішнього середовища, сучасним проявом якого є глобалізація.

В умовах глобалізації розвиток підприємства має кілька етапів:

1. Діяльність на локальному ринку – підприємство працює на вітчизняному внутрішньому ринку з метою отримання прибутку. На цьому етапі підприємство не зацікавлене у виході на зовнішні ринки, особливо коли внутрішній ринок досить ємний за розмірами та, як наслідок, за обсягом отриманого прибутку.

2. Торгівля на зовнішньому ринку – підприємство досягає максимуму виробничих і маркетингових потужностей, внаслідок чого локальний ринок стає вузьким. Об'єктивною необхідністю на даному етапі є вихід на зовнішні ринки за допомогою експортних операцій.

3. Організація виробництва за кордоном. Настає момент, коли обсяг експортних операцій зростає і / або ринки збуту дуже захищені тарифними або нетарифними бар'єрами, або ж з точки зору логістики не вигідно продавати товари, вироблені на ринку походження компанії, а також якщо вартість ресурсів та виробництва на зарубіжних ринках більш вигідна, компанії варто організувати виробництво товарів на зарубіжних ринках.

4. Інтернаціоналізація підприємства – компанія виходить на ринки декількох країн і намагається консолідувати всі міжнародні операції. Характерною рисою є

обмін кінцевими продуктами і сировиною або напівпродуктами між своїми підрозділами в різних країнах і / або з материнською компанією.

5. Глобалізація діяльності підприємства – приймаються рішення про глобалізацію всіх операцій. На центральному рівні координуються операції виробництва, маркетингу та фінансів [5].

Фінансова система, як і економіка загалом, на первинному (базовому) рівні представлена юридичними та фізичними особами, яких економічна література виділяє у системі окремих сфер та ланок. Зокрема, сфера суб'єктів господарської діяльності поєднує в собі фінанси підприємств і організацій всіх форм власності та форм господарювання, що проводять свою діяльність на комерційній та некомерційній основах.

Фінансова система на рівні юридичних осіб об'єднує в собі підприємства, установи, організації та їх об'єднання, біржі, кредитні спілки, споживчі товариства тощо. Їх кількість з розвитком ринкових перетворень та демократизації суспільного життя постійно змінюється, що в умовах глобалізаційних процесів набуває ознак уніфікації [6].

Динаміка кількості суб'єктів господарювання в Україні протягом 2010-2018 рр. представлено на рисунку 2.

Рисунок 2 – Динаміка кількості суб'єктів господарювання в Україні протягом 2010-2018 рр., од. [7]

Таким чином, динаміка кількості суб'єктів базового рівня фінансової системи України характеризується хвилеподібними коливаннями, що відображає чутливість до змін як у внутрішній, так і у зовнішній економічних системах. При цьому, у 2018 р. порівняно з 2010 р. спостерігається зменшення загального значення аналізованого показника на 344 433 од. (або 15,77 %) до рівня 1 839 672 од., у т. ч. кількість юридичних осіб скоротилася на 40 646 од. (або 10,7 %) до показника 338 341 од., а обсяг фізичних-осіб підприємців, які закрили свою справу протягом цього періоду становить 321 402 од. (або 17,8 %), в результаті чого на кінець 2018 р. їх кількість відповідала показнику 1 483 716 осіб. Варто відмітити, що в Україні кількісно переважають фізичні особи-підприємці, які становлять до 81 % загального обсягу суб'єктів господарювання.

Зазначимо, що у 2010 р. з прийняттям Податкового кодексу в Україні відбувається різка зміна стійкої тенденції до зростання навпаки до значного скорочення числа фізичних осіб-підприємців. При цьому, найбільше падіння кількості ФОП спостерігається у транспортній галузі, торгівлі та будівництві, а

найменше – у сільськогосподарському виробництві [6]. Зокрема, у 2011 р. порівняно з попереднім роком, загальна кількість господарюючих суб'єктів зазнала спаду на 482 308 од. (або 22,1 %), у т. ч. кількість ФОП зменшилася на 479 193 од. (або 26,5 %), що становить 99,4 % загального обсягу зниження. Така ситуація виникла внаслідок того, що підприємствам, які перебувають на загальній системі оподаткування, стало не вигідно працювати з платниками єдиного податку, оскільки перші не можуть відносити на свої витрати операції і платежі, які вони здійснюють за платниками єдиного податку.

Глобалізація економічних систем тримає в тонусі конкурентоспроможність виробничих підприємств. Тож, неконкурентні суб'єкти господарювання, які створюють неякісну та непотрібну продукцію, покидають ринковий простір. Крім того, глобалізаційні процеси формують тенденцію до аутсорсингу непрофільної діяльності компаній спеціалізованими фірмами. Наслідком такої еволюції стає концентрація ресурсів у руках великих підприємств, що мають наміри обмежуватися не лише територією України.

Проаналізуємо обсяги реалізованої продукції суб'єктами господарювання України, як ключового елементу їх діяльності (рис. 3).

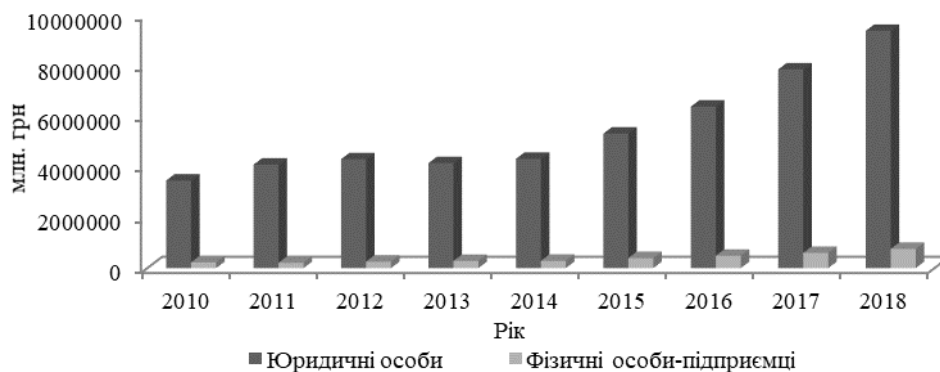

Рисунок 3 – Обсяги реалізованої продукції суб'єктами господарювання України протягом 2010-2018 рр., млн. грн. [7]

Аналізуючи дані рисунку 3, можна стверджувати про позитивну динаміку реалізації продукції суб'єктами підприємницької діяльності. Зокрема, за останні дев'ять років реалізація продукції зросла майже у два рази – на 6 454,6 млрд. грн. та дорівнювала значенню 10 148 млрд. грн. Слід підкреслити, що в середньому 94 % продукції реалізується підприємствами, що є закономірним явищем.

Обсяг виробленої продукції, що реалізується юридичними особами України у 2018 р. у порівнянні з 2010 р. зазнав зростання на 5 925,9 млрд. грн. (або 171,2 %) та становив 9 388,1 млрд. грн., в свою чергу збут продукції ФОП зріс на 530,3 млрд. грн. (або 230,2 %) до значення 760,8 млрд. грн. Зростаюча динаміка реалізації продукції може свідчити про зростання конкурентоспроможності, покращення якості вироблених товарів, робіт, послуг, розширення мережі контрагентів та покращення ділових контактів вітчизняних суб'єктів господарювання тощо.

Окремі етапи виробництва та збуту продукції розміщуються в різних країнах, уніфікуючись в міжнародному масштабі. Часто відбувається аутсорсинг з розвинених країн в країни, що розвиваються. Такий тип делегування виробничих повноважень сприятливий для країн, що розвиваються, так як призводить до зростання зайнятості і доходів. Підприємства починають мислити в глобальних категоріях покупців, технологій, витрат, стратегічних альянсів та конкурентів [2].

Проаналізуємо структуру реалізації продукції за видами економічної діяльності (табл. 1).

Таблиця 1 – Структура реалізованої продукції за видами економічної діяльності за 2013-2018 рр., % [7]

Вид економічної діяльності	Суб'єкти господарювання	Рік					
		2013	2014	2015	2016	2017	2018
Сільське, лісове та рибне господарство	Юридичні особи	96,9	97,2	97,4	97,3	97,2	97,1
	Фізичні особи-підприємці	3,1	2,8	2,6	2,7	2,8	2,9
Промисловість	Юридичні особи	98,6	98,7	98,5	98,4	98,4	98,4
	Фізичні особи-підприємці	1,4	1,3	1,5	1,6	1,6	1,6
Будівництво	Юридичні особи	97,5	97,3	94,9	93,8	93,6	94,0
	Фізичні особи-підприємці	2,5	2,7	5,1	6,2	6,4	6,0
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	Юридичні особи	90,4	90,8	90,5	90,8	91,4	91,6
	Фізичні особи-підприємці	9,6	9,2	9,5	9,2	8,6	8,4
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	Юридичні особи	92,3	91,3	91,2	91,6	91,3	90,3
	Фізичні особи-підприємці	7,7	8,7	8,8	8,4	8,7	9,7
Інформація та телекомунікації	Юридичні особи	85,3	79,6	71,1	67,1	64,2	60,4
	Фізичні особи-підприємці	14,7	20,4	28,9	32,9	35,8	39,6
Фінансова та страхова діяльність	Юридичні особи	99,3	99,3	99,0	98,6	98,6	98,7
	Фізичні особи-підприємці	0,7	0,7	1,0	1,4	1,4	1,3

Отже, протягом 2013-2018 рр. у структурі обсягу реалізованої продукції відбуваються незначні зміни. Слід зазначити, що порівняно суттєвою з позитивною динамікою є наявність ФОП у галузі інформації та телекомунікацій, що пояснюється високою мобільністю аналізованої сфери. Так, у 2018 р. порівняно з 2013 р. частка фізичних осіб-підприємців у цій галузі зросла на 24,9 % та становила 39,6 %. Транспорт й оптова та роздрібна торгівля аналогічно характеризуються відносно значною наявністю ФОП на ринку. Так, у транспортній галузі у 2018 р. у порівнянні з базовим роком їх частка збільшилася на 2 % та дорівнювала 9,7 %, однак оптова та роздрібна торгівля зазнала зменшення частки на 1,2 % до значення 8,4 %.

Будь-яка підтримка державою окремих галузей економіки, а особливо малих форм господарювання зазнає позитивного впливу на обсяги реалізації. Важливим чинником, що впливає на структуру реалізації за видами економічної діяльності є можливість стабільного збуту продукції. Цим пояснюється висока частка фізичних осіб-підприємців у проаналізованих сферах.

Суб'єкти господарювання та галузі, в яких вони працюють, що мають випереджаючу динаміку доходів порівняно з витратами та у підсумку позитивний фінансовий результат, стають основою для розвитку фінансової системи загалом. Показники фінансових результатів діяльності підприємств відображають якісну складову їх економічного стану та галузей [6].

На рисунку 4 представлено чистий фінансовий результат діяльності підприємств України протягом 2010-2018 рр.

Отже, наведені на рисунку 4 дані свідчать про досить високий рівень збиткових підприємств, однак їх частка характеризується скороченням, що свідчить про позитивні тенденції. Так, у 2018 р. порівняно з 2010 р. питома вага прибуткових підприємств збільшилася з 57,3 % до 73,9 %, натомість рівень збиткових суб'єктів підприємницької діяльності зменшився до 26,1 %.

Рисунок 4 – Чистий фінансовий результат діяльності підприємств України протягом 2010-2018 рр. [7]

У 2018 р. порівняно з 2010 р. чистий фінансовий результат діяльності підприємств України збільшився на 274,4 млрд. грн. та дорівнював 288,3 млрд. грн. Зазначимо, що активне пожвавлення у обсягах чистого фінансового результату спостерігається з 2016 р., у якому вперше зі збитків 2013-2015 рр. підприємства країни спрацювали на 29705 млн. грн. Зокрема, рекордний обсяг негативного фінансового результату діяльності протягом аналізованого періоду спостерігається у 2014 р. зі значенням 590,1 млрд. грн.

Отримання додаткових прибутків стає ще одним важливим фактором розвитку підприємств України та виступає потужним двигуном виходу великих суб'єктів за межі внутрішнього ринку.

Беручи до уваги динамічні процеси глобалізації світових економік, що неодмінно торкаються України, сприяючи інтеграції країни до міжнародної економічної спільноти, нагальною проблемою стає формування господарських одиниць, які могли б виробляти конкурентоспроможну продукцію, що відповідає міжнародним стандартам і бути конкурентоспроможними на світовому ринку.

За даними світового рейтингу конкурентоспроможності у 2019 р. Україна посіла 85 місце, що порівняно з минулим роком на 2 позиції гірше. Такі тенденції є загрозливими для вітчизняної економіки та неодмінно потребують виявлення проблемних чинників. Таким чином, країна все ще залишається відсталою у порівнянні з провідними країнами світу. Недосконала система інституційного забезпечення, високий рівень інфляції, політична та економічна нестабільність країни, фактична відсутність певних платформ, що б забезпечили структурну перебудову економіки та стабільний розвиток підприємств становлять значні перешкоди для ефективного та конкурентного ведення бізнесу в Україні.

У звіті глобальної конкурентоспроможності представлено результати дослідження щодо факторів, які на думку вітчизняних підприємств, є найбільш проблемними для повноцінного ведення бізнесу. Із переліку факторів респондентам Всесвітнього опитування світового економічного форуму було запропоновано вибрати п'ять найбільш проблемних факторів для ведення бізнесу у своїй країні та класифікувати їх між першим (найбільш проблемним) та п'ятим. Оцінка відповідає результату, зваженому відносно до їх рейтингу [9].

На рисунку 5 представлено зведений рейтинг факторів, що негативно впливають на ведення бізнесу в Україні.

Рисунок 5 – Проблемні фактори ведення бізнесу в Україні у 2018 р., % [8]

Таким чином, найбільшою проблемою для розвитку українського бізнесу суб'єкти господарювання вважають високий інфляційний тиск. Варто відмітити, що за даними Держкомстату, середньорічна інфляція в 2018 р. порівняно з минулим роком зменшилася на 3,5 % та становила 10,9 %. Незважаючи на таке зниження показника, інфляція все ще продовжує залишатися найбільш загрозливим чинником для нормального розвитку українського бізнесу. На другому місці з показником 13,9 % перебуває фактор корумпованості. Так у 2018 р. рівень хабарництва та корупції збільшився з 56 % у 2016 р. до 73 %. При цьому, у світі лише 25 % респондентів відповіли, що їх організації стикалися з випадками хабарництва та корупції, що майже втричі менше у порівнянні з українськими організаціями.

Вагомою перешкодою для ведення бізнесу в Україні є і несприятлива політична ситуація з сумарним показником 12,1 %, під якою сьогодні більшою мірою розуміють військові дії та пов'язані з ними наслідки для бізнесу. Політична нестабільність в країні перешкоджає нормальному притоку іноземних інвестицій та гальмує розвиток держави в цілому.

За нинішньої політико-економічної ситуації України приплив прямих закордонних інвестицій відбувається в основному за рахунок ТНК, які, незважаючи на постійні зміни законодавчих норм, здатні витримувати конкуренцію з місцевим бізнесом.

Важливим чинником успішної підприємницької діяльності є вдала податкова політика. Проте Україна все ще залишиться осторонь від світових процесів податкової прозорості, закріплюючи статус держави, що не бажає проводити деофшоризацію економіки і протидіяти транснаціональним схемам уникнення податків.

З огляду на виокремлені топ-5 негативних факторів, найбільшу відповідальність за конкурентну діяльність українських підприємств несе держава, забезпечуючи на макроекономічному рівні стабільність та створюючи сприятливі умови для розвитку бізнесу [9].

В умовах глобалізаційних процесів країни мають можливість підключити національні економіки до світового господарства через функціонування ТНК. У

розрізі цього в Україні актуальним питанням продовжує залишатися діяльність фінансово-промислових груп, які є основними латентними транснаціональними корпораціями в українській реальності [11].

Уряд країни вже здійснив ряд кроків, спрямованих на транснаціоналізацію вітчизняного бізнесу. Зокрема, наразі підприємства України вже працюють на стандартах міжнародної фінансової звітності, відбувається процес купівлі часток статутного капіталу зарубіжних компаній, внаслідок чого створюються вертикально інтегровані структури, які з'являються на міжнародній арені та спроможні конкурувати на високому рівні з іншими учасниками ринкових відносин. Співпраця українських підприємств зі світовими ТНК набуває ознак стратегічних альянсів, що дає їм можливість виходити їм на іноземні ринки та будувати відносини з гравцями третіх країн.

Співробітництво українського бізнесу з іноземними ТНК шляхом формування стратегічних альянсів супроводжується низкою переваг, серед яких доступ вітчизняних підприємств до новітніх ресурсів та нових ринків, модернізація виробничих потужностей та забезпечення обсягів виробничої діяльності, інтеграція у світову економіку та систему міжнародних зв'язків, доступ до технологій та інновацій (переважно сфери управління), досвіду та сучасної практики ведення бізнесу [3].

ВИСНОВКИ

Сьогодні тенденції розвитку інтеграційного світу визначають необхідність дослідження проблем та перспектив розвитку як національних економік в цілому, так і окремих підприємств зокрема. Глобалізація економічних систем є невід'ємною умовою функціонування суб'єктів господарювання, що визначає рівень їх конкурентоспроможності на світовому ринку. Наявність конкурентних переваг створює актуальність визначення основного впливу глобалізаційних процесів на розвиток підприємства.

Проведений аналіз основних тенденцій розвитку суб'єктів господарювання в глобалізаційних умовах дає можливість зробити певні висновки. Аналізований період відзначився суттєвими змінами як у кількісному складі суб'єктів господарювання, так і в якісних показниках діяльності. Зокрема, протягом останніх років спостерігається зменшення числа функціонуючих господарських суб'єктів з одночасним покращенням фінансових показників, що може свідчити, з одного боку про концентрацію фінансових ресурсів в руках великих підприємств, а з іншого – про появу нових видів виробництв.

Посилення інтеграційних та глобалізаційних процесів призводить до загострення конкуренції на всіх рівнях, виникнення та розвитку транснаціональних компаній. ТНК відіграють надзвичайно важливу роль, оскільки їх діяльність впливає на економіку приймаючої країни, вони забезпечують розвиток науково-технічного процесу у всіх його напрямках, з'являється додаткове джерело фінансових ресурсів. Поява таких корпорацій сприяє оздоровленню конкуренції між вітчизняними суб'єктами господарювання, наслідком чого стає укрупнення існуючих форм підприємницької діяльності, що, в свою чергу, веде до уніфікації, стандартизації та покращення якості виробленої продукції.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Швед Т. В., Біла І. С. Вплив глобалізації на розвиток національних підприємств: теоретичні аспекти. Вісник соціально-економічних досліджень. 2013. № 2 (49). С. 81-89.
2. Кузнецов В. П., Сучкова Е. А. Глобализация как определяющий фактор функционирования и инновационной деятельности промышленных предприятий. Вестник Чувашского университета. – 2013. – № 2. – С. 261-268.
3. Бусарева Т. Г. Макрорегуляторне забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних ТНК. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. № 24 (1). С. 64-70.
4. О. С. Власюк, А. І. Мокій, О. І. Ляш, В. І. Волошин [та ін.]. Безпека та конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації : монографія. – К. : НІСД, 2017. 384 с.

5. Савич А. Особенности маркетинговой деятельности промышленных предприятий в условиях глобализации. Журнал европейской экономики. 2015. № 14 (1). С. 56-64.
6. Коваленко В. М. Коваленко О. В. Розвиток фінансової системи України в умовах глобалізації : монографія. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 236 с.
7. Державна служба статистики України / Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. The Global Competitiveness Report 2017-2018 / Klaus Schwab, Xavier Sala-i-Martin, Richard Samans, Jennifer Blanke. – Geneva : World Economic Forum, 2018. 393 p.
9. Воронюк Т. А. Проблеми забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств України в умовах глобалізації та євроінтеграції. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. № 17 (1). – С. 61-63.
10. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : навч. посіб. – К. : Алерта, 2014. 432 с.
11. Транснаціоналізація і конкурентний розвиток національних економік: теорія і практика країн, що розвиваються : монографія / Л. В. Руденко-Сударева, О. М. Мозговий, В. В. Токар та ін. ; за ред. : Л. В. Руденко-Сударевої. – Вид. 2-ге, доп. – К. : КНЕУ, 2015. – 270 с.

REFERENCES

1. Shved, T. V. (2013). Vplyv globalizatsii na rozvitok natsionalnikh pidpriemstv: teoretichni aspekti. Bulletin of socio-economic research, 2 (49), 81-89.
2. Kuznetsov, V. P. (2013). Globalizatsiya kak opredelyayushchiy faktor funktsionirovaniya i innovatsionnoy deyatel'nosti promyshlennykh predpriyatiy. Bulletin of the Chuvash University, 2, 261-268.
3. Busareva, T. G. (2019). Makroregulyatorne zabezpechennya konkurentospromozhnosti vitchiznyanikh TNK. Scientific Bulletin of Uzhgorod National University, № 24 (1), 64-70.
4. Vlasyuk, O. S., Mokiy, A. I., Ilyash, O. I., Voloshin, V. I., ... Shevchuk, O. A. (2017). Bezpeka ta konkurentospromozhnist ekonomiki Ukraïni v umovakh globalizatsii: Monografiya. Kyiv : NISD.
5. Savich, A. Osobennosti marketingovoy deyatel'nosti promyshlennykh predpriyatiy v usloviyakh globalizatsii (2015). Journal of European Economics, 14 (1), 56-64.
6. Kovalenko, V. M. & Kovalenko, O. V. (2017). Rozvitok finansovoi sistemi Ukraïni v umovakh globalizatsii: Monografiya. Lviv: Ivan Franko National University of Leningrad.
7. Derzhavna sluzhba statistiki Ukraïni [State Statistics Service of Ukraine]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. The Global Competitiveness Report 2017-2018 / Klaus Schwab, Xavier Sala-i-Martin, Richard Samans, Jennifer Blanke. – Geneva : World Economic Forum, 2018. – 393 p.
9. Voronyuk, T. A. (2016). Problemi zabezpechennya konkurentospromozhnosti promislivikh pidpriemstv Ukraïni v umovakh globalizatsii ta evrointegratsii. Scientific Bulletin of the Kherson State University, 17 (1), 61-63.
10. Stoyko, O. Ya. & Dema, D. I. (2014). Finansi : Navchalniy posibnyk. Kyiv: Alerta.
11. Rudenko-Sudareva, L. V., Mozgoviy, O. M. ... Tokar, V. V. (2015). Transnatsionalizatsiya i konkurentniy rozvitok natsionalnikh ekonomik: teoriya i praktika kraïn, sheho rozvivayutsya Monografiya. Kyiv : KNYeU.

SUMMARY

Boronos Victoria, Doctor of Economics, Professor, Professor of Department of Finance, Banking and Insurance, Sumy State University; v.boronos@uabs.sumdu.edu.ua;

Riabushka Liudmyla, Ph.D., Associate Professor, Assistant Professor of Department of Finance, Banking and Insurance, Sumy State University; l.riabushka@uabs.sumdu.edu.ua;

Vidmenko Yulia, student, Sumy State University; yu.vidmenko@student.sumdu.edu.ua.

DEVELOPMENT OF THE BASIC LEVEL OF THE FINANCIAL SYSTEM OF UKRAINE IN THE GLOBALIZATION CONDITIONS

The article deals with the theoretical and practical aspects of the development of economic entities as the basic equal state systems of Ukraine in the context of their global ones. This paper examines the impact of global internationalization of business relations on national activity. The stages of enterprise development in the conditions of globalization transformations are determined and the essence of the concept of "enterprise development" is interpreted. The state of development of business entities by quantitative and qualitative indicators is analyzed. In particular, a numerical assessment of the existing composition of business entities and their dynamics are revealed. Indicators of sales volumes of manufactured products in the context of legal and physical business structures are considered. A vertical analysis of sales of products by type of economic activity in terms of forms of organization. Concentration of the prevailing volume of sales in the enterprises testifies to their strategic importance in the processes of globalization of the Ukrainian economy. The tendency of formation of net financial result by Ukrainian enterprises is presented. The main purpose of functioning of the enterprise in the conditions of globalization is to gain competitive positions, which is a characteristic of the internationalized market.

The impact of globalization, as a driving factor in the development of economic entities, is transcending them beyond national borders. Within this framework, the influence of multinational corporations on the level of increasing the functional capacity of domestic business entities is identified. Competing with TNCs and having an imperative presence in the global market, business entities need to take into account the characteristics of both significant and large-scale markets and local (regional) consumer cultures. Globalization trends are forcing manufacturing companies to expand their markets and fully meet the individual needs of consumers. In the context of globalization, the factors that negatively affect the state of development of economic entities have been identified, in particular, modern factors of influence on the structural elements of the financial system of Ukraine have been identified.

Keywords: globalization, entity, enterprise, multinational corporation, competitiveness.